జ్యోతి మాసపత్రిక - జూన్ 1965

సుబ్బలక్ష్మి పెళ్లి

సుబ్బలక్ష్మికి ఇంకా జ్ఞాపకం వుంది. పెద్దక్కయ్య అనసూయ పెళ్ళిలో తను యేడ్చి పల్లకీలో కూర్చోడం, ముందు పెద్దాపురం బ్యాండువాళ్ళు "అఖియ మిలాకే" పాట వాయించడం, తను కళ్ళెత్తి అక్కయ్యవైపు చూస్తున్న కొత్త పెళ్ళికొడుకనే బావ వైపు చూస్తే, అతను గంధం గిన్నెలో చందనం తన మీద జల్లడం.... ఉత్సాహాన్ని ఏ ఇతర వ్యాపకాలూ జయించలేని రోజులవి. తరువాత తనకు పధ్నాలుగేళ్ళప్పుడు చిన్నక్క విశాలాక్షి పెళ్ళయింది. ఈసారి పెద్దక్క పెళ్ళంత ఆర్భాటం జరగలేదు యింట్లో. అదీ తనకు తెలుసు. కానీ కారణాలు తెలుసుకునేందుకు వుత్సాహపడలేదు. ఉత్సాహం చూపించనందుకు అత్తయ్య వెటకారం చేసింది.

"నీకూ అవుతుంది లేవే పెళ్ళి.... తోడు పెళ్ళి కూతురిలా పల్లకీ ఎక్కనవసరం లేదు..."

అసలు తను పల్లకీ యెక్కుతానందా? ఎక్కాలనకుందా! ఏవీ అనుకోలేదు.

అమ్మా నాన్నా ఇంట్లో అందరూ రెండు పెళ్ళిళ్ళూ కలిపి చెయ్యాలని తహ తహ లాడ్డం, ఆ పైన తన దురదృష్టం మళ్ళీ ఖర్చు తప్పదు అనుకోవడం జరిగింది. ఆ దురదృష్టం అనే పదం కింద నలిగేది తనేనని తెలిసినా మనసు చివుక్కుమనలేదు. వీళ్ళు ప్రతీదీ కొండంతలు చేసుకుని బాధపడతారంతే అనుకుంది. కొత్త బట్టలు కట్టుకుని పెళ్ళి రెండు రోజులు హాయిగా తిరిగింది.

అవన్నీ ఎదగని వయస్సులో జరిగినవి. రెండేళ్ళు గిర్రున తిరిగాయి. తను స్కూల్ ఫైనల్ ప్యాసయింది. కాలేజీలో జేరాలని లోపల అనుకుని, ఆపైన తల్లి ముందు ప్రాధేయపడితే యెన్నో సమస్యలు తనకు తెలిసినవీ, తెలియనివీ బయటపడ్డాయి.

తండ్రికి వయస్సు వస్తోంది. రాబడి తగ్గుతోంది. అక్కల పెళ్ళిళ్ళకు కొండ గుర్తులుగా యింకా అప్పులు మిగిలే వున్నాయి. ఆ పైన వాటికి జతపడుతూ అన్నయ్య చదువు అన్నీ చెప్పింది తల్లి.

"రేపు నీ పెళ్ళి ఎలా అని మేం బాధ పడతూంటే మధ్య యీ చదువొకటా, మళ్ళీ" అంది.

"చదువుకుని నేను ఉద్యోగం చేస్తానే"

జానకమ్మగారు నమ్మలేదు... నవ్వింది, ఆ నవ్వు వెనుక హేళన లేదు. అసంభవం సుమా అన్న సూచన వుందనిపించింది.

అయితే, తనకేం వ్యాపకాలు లేవు.... తలగడ గలేబులు కుడుతోంది. డోర్ కర్టెన్స్ అల్లుతుంది; నావెల్స్ చదువుకుంటుంది. ఉదయం కాఫీ కలుపుతుంది. తల్లి వంట్లో బాగాలేని రోజు వంట చేస్తుంది - అంతే.

చదువుకోలేక పోయానన్న జ్ఞాపకం సుబ్బలక్ష్మిని కొంతకాలం మాత్రమే బాధపెట్టింది. అందని వాటి గురించి ఆలోచించి ఆ పైన ఖచ్చితమైన నిర్ధారణతో ఆ ప్రయత్నం విరమించుకోవడం మనో వికాసాన్ని పెంపొందిస్తుంది. అందుకే ఆర్థిక పరిస్థితులతో ముడిపడి చదువాగిపోతే సుబ్బలక్ష్మి బాధపడలేదు.

ఆమెను మొదట 'పోనివ్వు' అనిపించి ఆ తరువాత ఆశ్చర్యంలోకి గెంటి, ఆపైన నిరాశ నుంచి విరక్తిలోకి గెంటింది తన పెళ్ళి సమస్యే.

'దీని పెళ్ళి కానిచ్చెయ్యరా... ఎన్నేళ్ళని?' బామ్మ కంఠం దుగ్ధ పడుతోంది.

'ఏదో సంబంధం చేసెయ్యాలనే అనుకుంటున్నాం... ఘటన వుండాలి' తల్లి చాలామందితో చెబుతూ వుంటుంది. ఓ రాత్రి నిద్రపట్టక ఆలోచిస్తూంటే పడకగ్గదిలోంచి తండ్రి తల్లితో అంటున్న మాటలు సుబ్బలక్ష్మి చెవిన పడ్డాయి.

'డబ్బుతో దీని పెళ్ళి కానిచ్చేద్దామా అంటే అదీ కుదరదు. అలాగని దాని అందం చూసి ముచ్చటపడే వాడు వస్తాడా అంటే...'

'అందం ఎవరికి కావాలండీ.... డబ్బుగాని' ఆ తరువాత రాత్రినుంచి ప్రతీ రాత్రీ తన పెళ్ళి వాయిదా పడ్డానికి కాదు, ఆలస్యం కావడానికి రెండే రెండు కారణాలు కన్పించాయి సుబ్బలక్ష్మికి. మొదటిది ఆర్థికసమస్య. రెండోది తన రూపం.

ఆర్థిక సమస్యలు తీరి యింటికి తన బరువు తగ్గడం అంత త్వరగా జరిగే పనికాదు. ఏ అదృష్టం వల్లనో డబ్బొచ్చి - ఇల్లంతా సిరిపూసి వేల కట్నంతో తన పెళ్ళి జరగడం కలలో కూడా అసంభవమే. ఇక రెండోది తన అందం... తను అందగత్తేనా? అసలు అందానికి కొలమానంగానీ, కొలత బద్దలు గానీ వున్నాయా? ఉంటే ఎక్కడ? చుట్టూ వాసన నూనెలు, పౌడర్లు శరీరంలో వంపులు చూపించే బట్టలు. నీడను కన్పించేటట్టు చేసే నగలు - వాటిమీద తనకు నమ్మకం లేదు - రవివర్మ చిత్రాల్లో లాగా, వీనస్ విగ్రహంలా అందమైనదా తను? కాదు. కాకపోతే తన పెళ్ళి కాదా?

అయితే తల్లీదండ్రీ మాటల ప్రకారం ఈ లోకంలో పెళ్ళిళ్ళు జరిగేది డబ్బున్న వాళ్ళకీ,

అందగత్తెలకేనా? ఊహూఁ! వాళ్ళకు తెలియదు...

మనిషికి తెలియని మరో శక్తి మనిషి చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటుందనీ, కర్మ, లేకపోతే దేవుడనే వాడో ఈ మనిషికి మంచో చెడో చేస్తూ వుంటాడనీ – అదీ గీసిన గీటు దాటడం మనుష్యులన్న వాళ్ళకి అసాధ్యమనీ అనుకుని సుబ్బలక్ష్మి కొన్ని రోజులు ఊరట పొందింది.

❖ ❖ ❖

ఎంతటి ఆస్తికుడైనా తనకు దేవుడొచ్చి భోజనం తినిపిస్తాడని అన్నం ముందు కళ్ళు మూసుకుని కూర్చోడు. దానికి కారణం, ఎదుటి వాళ్ళ శక్తిమీద కన్నా కొంత తన స్వశక్తి ప్రతీ పనికీ అవసరమని తెలుసుండడం అయ్యుంటుంది.

ఈ లోపున సుబ్బలక్ష్మిని యిద్దరు ముగ్గురు పెళ్ళి కొడుకులు చూసి వెళ్ళి పోయారు. వెళ్ళే ముందు పెళ్ళివారు, వెంటనే జవాబు వ్రాస్తామనేవారు. నారాయణగారూ, జానకమ్మగార్ల మాటయేమోగాని సుబ్బలక్ష్మి మాత్రం ఆ జాబుల కోసం పడిగాపులు పడి యెదురు చూసేది. ఒకటి రెండు జవాబులు చదివి జీర్ణం చేసుకుంది. కొన్నిటిలో యింకా కట్నం కావాలని, మరికొన్నిటిలో మా వాడు యిప్పట్లో పెళ్ళి వద్దంటున్నాడనీ వుండేవి.

'వాళ్ళు ఆగమన్నంత కాలం ఆగుతాం అని వ్రాయండి' అనేది తల్లి.

'ఇది నచ్చలేదేమో.... బాగుండదని అలా రాసి వుంటారు' తండ్రి జవాబు.

తండ్రి అలా అనగానే ఆయని మింగేయాలన్నంత కోపం వచ్చేది సుబ్బలక్ష్మికి. వాళ్ళు వ్రాయని దానికి అర్థాలు తీస్తారేం అని.

తండ్రిమీద కోపం తగ్గిన తరువాత ఆమెకు తెలియకుండానే ఆ కోపం తనమీద విరుచుకు పడేది. అద్దం ముందు నిలబడ్డా ఒంటరిగా ఆలోచించుకుంటున్నా, పడుకున్నా, ఏదో చీదర తన శరీరాన్ని కాటేసేది. కట్టుకున్న ప్రింటెడ్ వాయిల్ చీర, లాన్గ్‌క్లాత్ జాకెట్టు, తల్లి తన కోసం మిగిల్చిన వంటి పేట గొలుసు, సాగిన శరీరం, ఆశలూ, మెదడునుగిరగిర తిప్పేవి. తనకిప్పుడు యిరవై యేళ్లు. తనతోటి వారు పద్మ,లలితా పెళ్ళయి కాపురాలు చేసుకుంటున్నారు. వసంత మెడిసిన్ చదువుతోంది. మాలతి రీసెర్చి చేస్తోంది.

వాళ్లందరూ తనలా ఆలోచిస్తారా? వాళ్ళ మెదళ్ళు తన మెదడులా చిత్తు కాగితంలా తయారయ్యాయా? తనకు లేనివి – వాళ్ళకు వున్నవి యేమిటి? ఒక్క పేదరికం మూలంగానే తను వెనక పడుతోందా? తనకు తెలుసున్నంత వరకూ పెళ్ళయిన పద్మా – లలితా యేమంత అందగత్తెలు కారు. అయితేవాళ్ళకు పెళ్ళిళ్ళెలా అయ్యాయి? అర్థం కాలేదు. తన భయాల్ని జతచేసి ప్రాణంలో ప్రాణం అయిన పద్మకు వుత్తరం వ్రాసింది. పద్మ జవాబు వ్రాసింది దానికి :

'సుబ్బులూ,

నీ వుత్తరం నాకాశ్చర్యం కలిగించలేదు. భయపడ్డాను. ఎందుకంటావేమో? చాలామంది

ఆడపిల్లలకు నువ్వు ప్రతినిధిగా పెళ్ళి అనే వ్యవస్థలో వొక చేత్తో లేమినీ, మరో చేత్తో అంతంతమాత్రం అందాన్ని పుచ్చుకుని పోటీపడ్డం చూసి, డబ్బు లేక నీ పెళ్ళి ఆగిపోతూంటే దానికి బాధ్యులం - నువ్వూ, నేనూ, మనం కాదు, మన సంఘం. తత్ కారణంగా ఏదైనా విప్లవం నువ్వు తీసుకు రాగల్గినా, నీకు జరిగేది నష్టమయినా, ముందుతరం ఆడపిల్లలకు నీ వల్ల మేలు జరుగుతుంది. అది మాత్రం నిజం. కానీ అంతటి విప్లవం లేవనెత్తేశక్తి మనకు లేదేమో? ఇక రెండోది. నువ్వు అందగత్తెవు కానని బాధపడ్డావు... అందం ... ఇది చాలా ఘాటైన పదం. ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టడంతోనే అమ్మమ్మలయిపోతున్న యీ దేశం ఆడపిల్లల అందం మీద అత్యాశ పెట్టుకునే మగవాళ్ళ బుర్ర మీద నాకు నమ్మకం లేదు. అందం దైవ ప్రసాదం. కావాలంటే వచ్చేది కాదు. అయినా నీ మీద నీకు నమ్మకం వుండాలి. నేను అందగత్తెననీ, అందువల్లే నన్ను మా ఆయన పెళ్ళాడారనీ, ఆయన అనగా నేనెప్పుడూ వినలేదు. ఓసారి మాటల్లో అన్నట్టు గుర్తు - నా కళ్ళో, లేకపోతే మెత్తని వొత్తయిన జడో ఆయన్ని ఆకర్షించిందట. మగాళ్లు పిచ్చి వాళ్ళంటాను నేను. వాళ్ళకు కావలసింది వాళ్ళకు తెలియదని, మనకు తెలుసుండీ తిరిగి వాళ్ళకు యివ్వాల్సిందేమిటా అని మధనపడతాం మనం. ఇరవై యేళ్ళ వయస్సేమీ భయపడాల్సింది కాదు. మా కన్నా, ముందు ముందు నీ అనుభవమే నీకు వెలుగవుతుంది-పద్మ'

సుబ్బలక్ష్మి ఆ ఉత్తరం పదిసార్లు చదివింది. తనకు కావలసిన ఆ ఉత్తరంలో వుందో లేదో తేల్చుకోలేకపోయింది ఆఖర్ని.

ఇప్పటికి తనని చూసినవాళ్ళు యెంతమందో సంఖ్యల వారీగా, పేర్ల వారీగా తనకు తెలుసు. నిజంగా తననా క్షణంలో అడిగితే ఫలానా వెంకట్రావుకు మెల్ల కన్ను అని, మరో రామారావుకు బట్ట తలనీ, వంకర నడకనీ రకరకాల వ్యాఖ్యలు చెయ్యగలదు. అయినా, తనెందుకు చెయ్యలేకపోయింది? ఎందుకు చెయ్యలేదు? మగవాడిలో కూడా ఆడది చాలా కావాలనుకుంటుందే, చూడాలనుకుంటుందే? మగవాడేనా మన్ననకు అర్హుడు?

తనకు సమాధానం ఎవరి నుంచి రాదనుకుందో అక్కడి నుంచే వచ్చింది. అరవై యేళ్ళ బామ్మగారు సుబ్బలక్ష్మి అదోలా ఉండడం చాలారోజులుగా గమనిస్తూనే ఉంది. అందుకే ఆ రాత్రి పదిగంటల వేళ కదిలించి, ఆశా నిరాశల మధ్య ఆకులా అల్లల్లాడే మనవరాలి ఆంతర్యంలో బీటలు చూసి ఆక్రోశించి, ఆ పైన అతికించాలని, ఏవేవో ఓదార్పుమాటలు చెప్పింది. అంతా విన్న సుబ్బలక్ష్మి కన్నీటి మడుగైంది. ఇరవై యేళ్ల వ్యక్తిత్వం, ఇరవైరోజుల పసితనంగా మారి బామ్మగారి అక్కున అంటుకుపోయింది.

'ఓసి పిల్లా, ఏడవకు, తప్పు. డబ్బు ఎక్కువ కావాలని అడగలేక కొందరు డొంక తిరుగుడుగా వ్రాస్తారంతే. నువ్వేం అనాకారివా? ఎవరు చెప్పారు?'

'నన్నేడిపించడానికి కాకపోతే సూటిగా వ్రాయకూడదా బామ్మా!'

'నీ కొడుకు పెళ్ళికి నువ్వలా చేద్దువుగానిలే' అంది.

బామ్మ తనని ఓదారుస్తోందని తెలుసు. వీపు నిమురుతోందని తెలుసు. ఆ వడిలిన చెయ్యి తన వంటిమీద శీతల వాయువులు ప్రసరించగలదనీ తెలుసు. ఆ క్షణంలో ప్రపంచాన్నీ తననీ మర్చిపోయింది సుబ్బలక్ష్మి.

ఇటు కూతురుకన్నా అటు తల్లిదండ్రులు సుబ్బలక్ష్మి పెళ్ళి గురించి తహ తహలాడిపోతున్నారు. మనవరాల్ని ఓదార్చినా, కార్యసాఫల్యం జరిగేది ఎలా అని బామ్మగారు ఆలోచిస్తూనే వుంది.

'ఈసారి ఉన్న ఆ ఎకరం అమ్మి పారేసేనా దీని పెళ్ళి చెయ్యాలి, ఆ తరువాత మగవాళ్లు ముష్టెత్తుకోనీ' అనుకున్నారు - నారాయణగారు.

"దీని పెళ్ళయితే ఏడుకొండలెక్కుతాం' అని దణ్ణం పెట్టుకుని వెండి రూపాయి ముడుపు కట్టింది జానకమ్మ.

❖ ❖ ❖

'మధ్యాహ్నం పెళ్ళివారొస్తారు... ఇంకా నిద్రేమిటి, లే, సుబ్బులూ' బామ్మగారు మనవరాల్ని లేపుతోంది...

'పదేళ్ళ నుంచి వస్తున్నారు, రానివ్వు బామ్మా. నాకూ వాళ్ళకీ కొత్తేముంది?' అంది సుబ్బలక్ష్మి.

'ఛా పెంకి ఘటం' బామ్మగారు సుబ్బలక్ష్మికి కితకితలు పెట్టింది. నవ్వుతూ వంకరలు తిరిగి పోయింది. సుబ్బక్ష్మి, లేచి తలంటి పోసుకుంది. పక్క పాపిడి తీసుకుని జడ అల్లుకుంది. తెల్లచీర నీలం బోర్డరుది కట్టుకుంది. గుండ్రంగా తిలకం అద్దుకుంది... తనలో తనకే కొత్త సుబ్బలక్ష్మి కన్పిస్తోంది.

"ఈసారి... ఈసారి' అనుకుంటోంది పెళ్ళికాని, పాతికేళ్ళకు దగ్గరవబోతున్న సుబ్బలక్ష్మి.

మామూలు ప్రకారం పెళ్ళివారి ఒప్పుదల కోసం యింటిల్లి పాదీ ఎదురు చూస్తున్నారు. సుబ్బక్ష్మికి మరీ ఆత్రుతగా వుంది. పద్మ వ్రాసిన వుత్తరం మనసులో పలుకుతోనే వుంది. తను అనవసరంగా తపన పడకూడదు. ఉన్నదానితో ఉత్సాహపడ్డం నేర్చుకోవాలి. ఉత్తరం పోస్ట్‌మేన్ నుంచిసరాసరి తనే అందుకోవాలని నిర్ధారణ చేసుకుంది, అలాగే జరిగింది.

చదివిన తరువాత - చదవబోయే ముందటి సుబ్బలక్ష్మి కాలేకపోయింది. పాత కథే. గుండెల్ని పిండే వ్యథే. 'అమ్మాయి మావాడికి నచ్చలేదట' క్రింద పెళ్ళికొడుకు తండ్రి సంతకం. 'కారణం?' అని గట్టిగా అరిచింది సుబ్బలక్ష్మి. ఆ అరుపు ఎవరూ వినలేదు. లేకపోతే ఆ అమ్మాయికి పిచ్చెక్కిందనుకునేవారు. మరీ మనసెరిగిన వాళ్ళయితే ఆ

కన్నీటిని – తమ కన్నీటితో కప్పి వోదార్చేవారు. అంతలా మారిపోయింది సుబ్బలక్ష్మి.

❖ ❖ ❖

నిజానికి సుబ్బలక్ష్మికి పిచ్చెక్కలేదు... ఆలోచనలతో మెదడు పదును దేరింది. మొదట కొంత ఆవేశం కలిగింది. ఆ తరువాత తన మీద తనకే అసహ్యం పుట్టింది. ఆఖర్న విరక్తి కలిగింది. ఆ విరక్తి ఎక్కడకు తీసుకువెళ్ళి వదులుతుందో ఆమెకు అవసరం లేకపోయింది. తుది మెట్టుగా తెగింపు మెదడులో విజయ ధ్వజం నాటింది.

'నువ్వెళ్ళి రారా, రాజమండ్రీ వోసారి.... మరో వెయ్యి యిస్తామంటే వొప్పుకోక పోరు' బామ్మ తండ్రిని పోరుతోంది.

సుబ్బలక్ష్మికి యేడుపొచ్చినంత పనైంది. ఆ రాత్రంతా ఆలోచించి ఓ నిర్ణయానికి వచ్చి, వచ్చిన నిర్ణయాన్ని ఆచరణలో పెట్టాలంటే చేతులూ కాళ్ళు ఆడలేదు. తను తొందర పడుతున్నానా అని కలవరపడింది. కానీ తనకు కావలసింది తన మీద నమ్మకం. తన విలువ ఎంతో, మనిషి విలువ ఎంతటిదో అంచనా కట్టి చూపించాలంటే అంతకుమించి మార్గం తోచలేదు. లేచి నెమ్మదిగా లైటు వెలిగించి ఉత్తరం మొదలుపెట్టి, పూర్తి చేసి నాలిక చివర తడితో కవరు అంటించింది. ఉత్తరం ముగించి...'ఔను ... తెలిసి రావాలి ... ఎంతకాలంనేనీ నరకాన్ని భరించగలను? అందుకే చేశాను...' అనుకుంది. వెళ్ళి నిద్రపోడానికి మంచం మీద కూర్చుంటే 'ఏం చేస్తున్నావే యింకా' అంటూ బామ్మ పలకరించింది.

'ఏం లేదు...'

'మీ నాన్న రేపు రాజమండ్రి వెడతాట్ట'

'ఎందుకు?' కొంచెం భయంగానే అడిగింది.

'నీ మొహంలా వుంది... పెళ్ళి ముహూర్తం స్థిరపర్చడానికి.'

'నేను నచ్చలేదని వ్రాశారుగా... ఇంకెందుకు దండగ?' అనేసింది.

'నచ్చకపోవడమేం, లేదు... అంతా డబ్బు ... డబ్బుతో వుంది.."

డబ్బుతో కానిది లేదా... మరి మనషి మాటేమిటి? అందం మాటేమిటి? ఆకర్షణ మాటేమిటి? తక్కినవన్నీ మొదటిదాని ముందు వీగిపోతాయా? లేక మిగతావి రెండే నెగ్గుతాయా? తన అనుమానాలు బామ్మ నుంచి తీర్చుకోవాలనిపించలేదు, ఆ రాత్రివేళ సుబ్బలక్ష్మికి.

రాజమండ్రి వెళ్ళిన నారాయణగారు రెండు రోజుల తరువాత నవ్వు మొహంతో తిరిగొచ్చారు. ఆ తరువాత ఎకరం పొలం అమ్మేశారు....మగ పెళ్ళివారు కోరిన కట్నం కన్నా తక్కువకే ఒప్పుకోవడం జానకమ్మగారికి ఆనందం కలిగించింది. బామ్మగారు పెళ్ళి పనుల హడావిడిలో ప్రపంచం మాట మరిచిపోయింది.

ఇంట్లో ఇన్ని జరుగుతున్నా, పెళ్ళి కుదిరిన సుబ్బలక్ష్మి మానసికంగా

ఆనందించలేకపోతోంది. తనకు పెళ్ళి జరిగి పెద్ద సమస్య తీరుతోంది. పాతికేళ్ళ తన కన్నెచెర వదుల్తోంది – తెలిసిన స్నేహితురాళ్ళు సంబరపడుతూ పలకరించారు. అటు అందం తక్కువనీ, ఆ తరువాత కట్నం కావాలనీ అన్న పెళ్ళి వారు కొన్ని మెట్లు కిందకే దిగారు. తండ్రి పరంగా, యింటి పరంగా అది ఆనందించాల్సిన విషయం. కానీ ... తను ఏమని ఆనందిస్తుంది? ఏం పొందిందని సంబరపడాలి అనుకుంది పెళ్ళికూతురు సుబ్బలక్ష్మి. ఇంతలో పద్మ వుత్తరం వ్రాసింది. అందులో సారాంశం ఇంతకాలం నీలో అందం లేదనీ ఆకర్షణ లేదనీ పొట్టి డబ్బుకే విలువున్న రోజులని వాపోయావుకదా... నీ మటుకు చెప్పు.... మరిది బావుంటారని వ్రాశావు. అంతో యింతో చదువుకున్నవాడు. అలాంటి మగవాడు అతిసాధారణ కట్నంతో నిన్ను పెళ్ళి చేసుకుంటున్నాడంటే ఆ నిర్ధారణ వెనక డబ్బు ఆశ వున్నదనగలవా యింకా?... ఇంకో విషయం. మా శ్రీవారికి మీవారు బాగా తెలుసుట...' అని.

సుబ్బలక్ష్మి పెళ్ళయ్యింది. కాపురానికి వెళ్ళింది. భర్తతో పరిచయం అనురాగంగా మారి విడలేనిదిగా అవుతోంది. అయినా అప్పుడప్పుడు సుబ్బలక్ష్మి తన ప్రశ్నకు దొరకని జవాబు కోసమే యెదురుచూస్తోంది. భర్తను అడిగే అవకాశం రాలేదు. తను తొందరపడో కావాలనో కాబోయే భర్తకు ముందుగానే ఉత్తరం వ్రాసింది... అందులో విషయాలు ఆయన తన ముందు ప్రస్తావిస్తారని – అందుకు జవాబులు ఆలోచించే పెట్టకుంది. కానీ అతను కదపకపోవడం ఆమెను మరింత యిరుకున పడేశాయి.

ఆడది ఓ మొగవాణ్ణి స్వంతం చేసుకునేది యే ఆయుధంతో? అందరి మాటా యెలా వున్నా తన పెళ్ళి ఎలా జరిగింది? డబ్బుతో తను భర్తను కొనుక్కోలేదు. మరి అందగత్తె కాదని మొదట తిరస్కరించిన భర్త పెళ్ళి చేసుకుని అభిమానిస్తున్నాడంటే అది నటనా... నిజమా... ఒక్కొక్క రాత్రి పక్కనున్న భర్త అమాయకంగా అల్లరి చేసినా ఆప్యాయత చవి చూపిస్తున్నా నమ్మలేకా, అటు అనుభవశాలిగా కిమ్మనలేకా విలవిల్లాడిపోతోంది. మనసులో బాధనంతా పద్మకు ఉత్తరం వ్రాసింది... పద్మ వెంటనే జవాబు వ్రాసింది...

"నీ ఉత్తరం అందింది.... కానీ పూర్వపు నీ అనుమానాలు నిన్ను – వదిలిపెట్టనందుకు ఆశ్చర్యపోతున్నాను సుబ్బులూ. నువ్వు అమాయకురాలివే.... హనుమంతుడికి తన బలం తనకు తెలిసేది కాదుట. ఎవరో చెబితే గాని తెలుసుకోలేకపోయేవాట్ట. అలా వుంది నీ కథ.

ఏమీ లేనివాడు, కటిక దరిద్రుడు, లంకెల బిందెలు దొరికితే ఆశ్చర్యంతో ఉక్కిరిబిక్కిరవుతాడు తప్ప ఆనందించలేడంటారు.

మనల్ని హమేషా దూషించే శత్రువులకన్నా – మన కోసం ప్రాణం పెట్టే స్నేహితుల్నే యెక్కువ అనుమానిస్తాం. ఇదంతా ఆలోచిస్తే మనిషి అతీతంగా జరిగే వాటిని నమ్మేటంతగా ఎదగలేదనిపిస్తుంది. లేకపోతే నీ భవిష్యత్ మీద నమ్మకం లేక, నువ్వు మరిది

మధుసూదననానికి పెళ్ళి ముందు ఉత్తరం వ్రాయవు.

అతను మావారికి ఆ ఉత్తరం చూపించాడు... నేనూ చదివానులే. నువ్వు వ్రాశావు గుర్తుందా... కట్నం మరీ ఎక్కువ కావాలన్న మీ ఆశయం చెడ్డదైనా నేను భరించగలను గానీ – నేను నచ్చలేదనే అబద్ధంతో నా మీద నాకున్న నమ్మకాన్ని చిత్రవధ చెయ్యకండి. పెళ్ళి చేసుకునే వ్యక్తిగా మీ నిజమైన అభిప్రాయాన్ని మీరు వ్రాయండి, ఇప్పుడైనా' అని వ్రాశావు. నిజానికి మధుసూదనం అయినవాళ్ళ ఒత్తిడికి తలొగ్గి మీ యింటికి పెళ్ళి చూపులకి వచ్చాట్ట. అంతంతమాత్రంగానే నిన్ను చూశాట్ట. చాలాకాలం చెరగని ముద్రవెయ్యడానికి నువ్వు అప్సరసవి కాని మూలంగా అప్పుడే మర్చిపోయాట్ట.... కానీ నీ ఉత్తరం ఛెళ్ళున తగిలేసరికి – ఎందుకో నిన్నే పెళ్ళి చేసుకోవాలనిపించిందిట. అప్పుడే, నువ్వు ఎంతో ముచ్చటగా నడుస్తూ హాలులోకి రావడం, అడిగిన ప్రశ్నలకు మంచి ముత్యాల జవాబులు వెదజల్లడం, పలకడం అన్నీ ఆకర్షణలై గుర్తుకు వచ్చాయట... ఆ పైన అన్నిటినీ మించి అంత ధైర్యంగా ఉత్తరం వ్రాసిన ఆడపిల్లను భార్యగా కాదనలేకపోయాడట... నీ మాటలు చెబుతూ అతను నవ్వుతూంటే అతని కనుపాపల్లో నాకు నువ్వే కన్పించావు.

ఇప్పుడు చెప్పు. మధుసూదనానికి నీలో ఏం కన్పించింది? నీ డబ్బా? అందమా... మనిషికి యేం కావాలో ఏది అక్ఖరలేదో తెలియదని ఒప్పుకో. ప్రతిమనిషి తన జీవితాన్ని వెదికి చూసుకుంటే ఏ వొకటి రెండు క్షణాల్లోనో ఆకర్షవంతంగా హర్షవంతంగా బ్రతికిన ఆనవాళ్ళు కన్పిస్తాయి. అవే మనిషిని మరో మనిషికి జతచేసి వీడని ముళ్ళు వేస్తాయి పద్మ..."

సుబ్బలక్ష్మి నివ్వెరపోయింది. తన మీద నమ్మకం కొత్త దుస్తులతో నాట్యం చెయ్యడం కన్పించింది. అద్దంలో చూసుకుంటే తన రూపం బదులు భర్త రూపం కన్పించింది. వెనక్కి చూసింది – ఎవరూ కన్పించకపోతే మరీ సిగ్గుపడిపోయింది...

ఆ రాత్రి భర్తను ధైర్యం చేసి అడిగేసింది. అనుమానం తీరక 'ఆ రోజు నా వుత్తరం చదివి ఏమనుకున్నారు?' అని.

'ఏ ఉత్తరం' అన్నాడు పరాకుగా మధుసూదనం....

సుబ్బలక్ష్మి దగ్గర అంతకుమించి మరో ప్రశ్నకు చోటు లేకపోయింది. అరక్షణంలో ఆలోచించి నవ్వుతూ సుబ్బలక్ష్మి దగ్గరకు వచ్చి హటాత్తుగా గుండెలకు హత్తుకున్నాడు మధుసూదనం...

సుబ్బలక్ష్మి తప్పించుకోలేక రెండు చేతుల మధ్య వుండిపోయి 'ఇదేమిటి' అంది ... చిన్నగా...

'నీ ప్రశ్నకు నేనిచ్చే జవాబులో మొదటి...'

'ఛీ' అంది సుబ్బలక్ష్మి నవ్వుకోడానికి అవకాశం లేక...

❖